

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל
שניאורסאהן

מליובאוויטש

תבוא

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כט
(תרגום הפשי)

יוצא לאור על ידי
"מכון לוי יצחק"
כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים ואחת לבריאה
ה'י' תהא 'שנת פלאות אראנו

לזכות

הרה"ת ר' דובער מאיר בן חי' לאה שיחי' בערגער
לרגל יום ההולדת שלו לאוויש"ט, ביום כ"ג אלול
לאריכות ימים ושנים טובות עד ביאת גואל צדק
ומתוך בריאות הנכונה ולשנת ברכה והצלחה בגו"ד

*

נדפס ע"י זוגתו
מרת שירה צפורה תחי' בערגער

ה"י שותף בהפצת עניני "משיח וגאולה"!!!
להקדשות ולפרטים נוספים:
טל.: 753-6844 (718) או 934-7095 (323)
אימייל: info@torah4blind.org

Be A Partner
In Spreading *Inyonei Moshiach U'geula!!!*
To Dedicate This Publication
In Honor Of Your Family Or A Loved One
For More Info. Call:
(718) 753-6844 or (323) 934-7095
or email: info@torah4blind.org

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:
<http://www.torah4blind.org>
To DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

תבוא

א. ביכורים „בכלי מתכות” או „בכלי ערבה וחלף”

גבי מצות ביכורים, אשר „הביכורים טעונין כלי¹”, אומר הרמב"ם²: „הביאם בכלי מתכות, נוטל הכהן הביכורים וחוזר הכלי לבעליו, ואם הביאם בכלי ערבה וחלף³ וכיוצא בהן, הרי הביכורים והסלים לכהנים”.

יש להבין: המקור להלכה זו, כפי שמציינים המפרשים, היא המשנה במסכת ביכורים⁴ „העשירים מביאים ביכוריהם בקלתות של כסף ושל זהב, והעניים מביאין אותם בסלי נצרים של ערבה קלופה והסלים והביכורים ניתנין לכהנים”. ומשנה זו מסיקה הגמרא⁵ – „מנא

- (1) לשון הרמב"ם הל' בכורים פ"ג ה"ז – מספרי פרשתנו כו, ב.
- (2) שם ה"ח.
- (3) במשנה וספרי (דלקמן) ליתא*. – הלשון „חלף” נמצא גם ברמב"ם הל' בכורים כאן בהלכה שלפניו^{**}. וכן בהלכות (כמציין בקונקורדנציה לס' משנה תורה): שבת פ"ה ה"ח; סוכה פ"ה ה"ד וה"ו; מאכלות אסורות פ"א ה"ג; כלים פ"א ה"ג, פכ"ה ה"ד. ומקורו במשנה כלים פ"ו מ"ז, תוספתא סוכה פ"א, ז (ובסוכה כ, א לגירסת הר"ח), ת"כ מצורע (4) פ"ג מ"ח.
- (5) ב"ק צב, סע"א.

* אולי הייתה כן גירסת הרמב"ם במשנה, או בספרי – העירוני ז"ע אשר בפיה"מ הוצאת קאפח, שכתב שהעתיק נוסח המשנה מכת"י הרמב"ם – גירסתא היא כלפינו. וגם מפירושו המשנה שם משמע לכאורה שלא גרס תיבה זו במשנה (שהרי העתיק בפירושו לשון המשנה „ערבה קלופה” ולא כתב „חלף”). וכן בכל שינוי נוסחאות דמשניות (הן שנופסו על גיליון המשניות וכן במשנה עם שינוי נוסחאות) (ירושלים, תשל"ה) לא הובאה גירסתא כזו (ולא בראשונים). ואולי אפ"ל שבהדי צ"ל „בכלי ערבה קלופה” ועפ"ז בטלה ג"כ השאלה למה השמיט הרמב"ם תיבה זו בחיבורו. – ולהעיר דבכת"י הרמב"ם בחיבורו חילוק התיבות „קלופה” ו„חלף” קטן משבדפוס או משבכת"י אחרים ובפרט אשכנזים. ויש להוסיף: יתכן דגם זה שבהלכה הקודמת נמצא ברמב"ם הלשון „חלף” (ראה פנים ההערה) גרס לשנות המעתיק בהלכה זו.

** ובמקור ההלכה (תוספתא בכורים פ"ב ז. ירושלמי בכורים פ"ג ה"ה) איתא רק הדין שצריכים להפסיק בין המינים ב„דבר אחר”. בלי פירוש הדוגמאות (שבמב"ם) „מגן הוצין וחלף כר”.

הא מילתא דאמרי אינשי (=מנין לומדים אנשים את אמירתם) בתר עניא אזלא עניותא (=העניות רודפת אחרי העניים), דתנן (=שנאמר במשנה): עשירים... והעניים... הסלים והביכורים נותנים⁶ לכהנים”.

מכך מובן, שההבדל בין „קלתות של זהב” לבין „סלי נצרים” תלוי בכוונת הנותן: כיון שבדרך כלל נהגו העשירים להביא את הביכורים בכלים יקרים „של כסף ושל זהב”, לא היתה כוונת הנותנים לתת כלים יקרים אלו, כפי שאומר רש"י במפורש⁷, והעשירים לא היו נותנין קלתותיהן לכהן, עקב ערכם הרב, בפשטות – ומשום כך הם שייכים לבעלים. לעומת זאת, העניים מביאים את הביכורים בכלים של „סלי נצרים”, כי ידם אינה משגת להביאם בכלים יקרים, ובכוונתם לתת גם את הכלים – ולכן גם הסלים שייכים לכהנים. וכך מובן יותר מדוע מביאה מכך הגמרא הוכחה לכלל „דאמרי אינשי בתר עניא אזלא עניותא”, כי מפני שהוא עני, הרי הוא מביא ביכורים ב„סלי נצרים”, ודוקא אז „אזלא עניותא” – גם הסלים נשארים לכהן.

ואילו הרמב"ם מדגיש את ההבדל בין „כלי מתכות” לבין „כלי ערבה” בלי להזכיר את ההבדל בין עשיר לבין עני, ומכך נראה, שלדעת הרמב"ם, אין הדבר תלוי בכוונת הנותן (שתלויה בערכם הרב או המועט של הכלים, במיוחד כאשר „כלי מתכות” יכולים להיות יקרים ביותר⁸), אלא הדבר תלוי בסוג הכלי כשלעצמו – אם הוא „כלי מתכות” או „כלי ערבה וחלף”.

ואם כן צריך לומר, שלפי שיטת הרמב"ם, כוונת הגמרא בהביאה את המקור לכלל

- (6) ולא כבמשנה „ניתנין”. וראה לקמן הערה 19 ובשוה"ג.
- (7) ב"ק שם ד"ה הסלין.
- (8) להעיר שבפיה"מ ש בכורים שם כתב הרמב"ם: וענין אמרם של כסף מחושקים ומצופים כסף או זהב.

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תנש"א-תשנ"ב.

יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

המעשה הוא העיקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח).

שיחת הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת „האגודה למען הגאולה האמיתית והשלמה”.

מעייני חיי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת „מכון לוי יצחק” בכפר חב"ד ב'.

האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770,

על-ידי „ועד להפצת שיחות”.

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הנדפס בספרי

לקוטי שיחות, בהוצאת „מכון לוי יצחק” בכפר חב"ד ב'.

להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלת קהילות בשבת,

בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.

ליקוט ניגונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).

דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת

„אהלי תורה”, ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך „אהלי תורה”, ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את „קונטרס בית רבינו שבבבל”

ושיחת ש"פ שופטים התנש"א

מדור מיוחד לספרים וחברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

המובאת לביכורים, והיא תלויה שוב בהבדל בין עשירים לבין עניים, והרי הרמב"ם מבדיל, כדלעיל, רק בין סוגי הכלים עצמם, ולא מציין את ההבדל בין עניים לעשירים בכמות הפירות הנמצאת בכלים.

ג. חובת נתינת הסלים עם הביכורים – בשלשה אופנים

יש לומר, שההסבר לכך הוא: את חובת נתינת הסל לכהנים יחד עם הביכורים ניתן להבין במספר אופנים¹⁵. ומהם: (א) הקשר של הסלים עם הביכורים הוא רק בהבאתם, אך נתינת הסלים לכהנים היא חובה בפני עצמה, שאינה קשורה כלל לחובת נתינת הביכורים עצמם.

(ב) נתינת הסלים קשורה לנתינת הביכורים, אך הקשר הוא רק לגבי חובת הנתינה, שחובת נתינת הביכורים לכהן גוררת את חובת נתינת הסלים, אך הפעולה של נתינת הסלים אינה זהה במהותה לפעולת נתינת הביכורים.

(ג) או יותר מכך – שהקשר בין נתינת הסלים לנתינת הביכורים אינו רק לגבי חובת הנתינה, אלא גם במעשה הנתינה: הביכורים והסלים חייבים להינתן ביחד באותו מעשה של נתינה.

ויש לומר, שיש הבדל בהלכה למעשה בין האופנים השונים:

לפי האופן הראשון, שהקשר בין הסלים לביכורים הוא רק בהבאתם לבית ה' אלקיך¹⁶, ולא בנתינתם – הרי הסלים אין להם קשר עם נתינת הביכורים – ויכולים להינתן לכל כהן, ואולי אף לאו דוקא לכהן מאנשי המשמר הנוכחי¹⁷.

15 כמו בכל דבר שבא כספלי וכלי ולבוש לעיקר. לכללות ג' (ד') אופנים דלקמן להעיר גם ממשנת (לקו"ש [המתורגם] חכ"ג ע' 167 ואילך) ג' האופנים בהגדר דמטפחת ס"ת (ושייכות להס"ת). וש"נ.

16 נסמן בהערה 28.

17 וע"ד ומעין התורין ובני יונה שהיו מביאין בידם כשהיו מביאין את הביכורים, שאף שהיו נתינין לכהנים (רמב"ם שם ה"ט), אין נתינה זו שייכת לנתינת הביכורים לכהנים (ראה

ה"ט), אין נתינה זו שייכת לנתינת הביכורים לכהנים (ראה "דאמרי אינשי בתר עניא..." מן המשנה בביכורים "עשירים מביאין..." , אינה מפני שלגבי כליו של העני בכונת הנותן לתת את הכלי לכהן, אלא מפני התוצאה של ההלכה: בדרך כלל, עני מביא ב"כלי נצרים", וסוג זה של כלים צריך להישאר לכהן.

– דעת הרמב"ם טעונה ביאור.

ב. ההבדל בהלכה תלוי בכמות הפירות?

על הפסוק⁹ "ולקח הכהן הטנא מידך" נאמר בספרי: "מכאן אמרו: העשירים מביאים ביכורים בקלתות של כסף ושל זהב, ועניים – בסלי נצרים של ערבה קלופה, וסלים ניתנים לכהנים לזכות"¹⁰ מתנה לכהנים.

המפרשים¹¹ מבארים את דברי הספרי: מהמלה "הטנא", המיותרת, לכאורה, לומדים שההלכה "ולקח הכהן" (ומעביר לבעלותו) היא דוקא "כשהוא טנא, סל בעלמא"¹², ולא כאשר אלה הם "כלי מתכות" וכדומה.

הסיבה לכך היא "לזכות מתנה לכהנים", כמבואר בתוספות יום טוב¹³: כיון שביכורי הפירות של העניים הם "מעט", לכן קבעו שהעני יתן גם את הסל, ו"עם הסל יהיה נחשב מתנה"¹⁴.

מכך מובן, שאי אפשר לבאר שזוהי כוונת הרמב"ם, כי לפי זה אין הדבר תלוי בכלי שבו מובאים הביכורים, אלא בעיקר בכמות הפירות

9 פרשתנו כו, ד.

10 כ"ה גם בדפוס ראשון דספרי. וי"ג, (בשביל) לרבות מתנה לכהנים" (ראה ספרי הוצאת הארואויץ כו' נ.י. תשכ"ט. ושם כו"כ גירסאות). – עוד גירסא "לזכות לעניים" (מלבי"ם כאן. וראה ספרי דבי רב – נעתק בהערה 14). ואכ"מ.

11 ספרי דבי רב לספרי שם. וראה חדושי מהרי"ח למשנה בכורים שם בסופה.

12 ספרי דבי רב שם.

13 במשנה בכורים שם.

14 ל' התוי"ט שם. ובספרי דבי רב: מאחר דהעני מסתמא פירות מועטין אית ל' הלכך רבי ל' רחמנא לזכותו שיתן מתנה מעוטה נוספת לכהן על הביכורים.

לעילוי נשמת

הו"ח אי"א נו"נ התמים

ר' שמואל יעקב

בן ר' משה ע"ה

פינק

רודף צדקה וחסד

ביתו פתוח לרווחה

עסק במרץ בגופו ובממונו

לעודד רבים לחזור לצור מחצבתם
במוסדותיו של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

אב מסור ונתון וזכה שבניו וצאצאיו
הולכים בדרך התורה והמצוות

ודרכי החסידות אשר הורנו רבותינו נשיאנו

ה' מקושר בלב ונפש

לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

נפטר בשם טוב

י"ט טבת ה'תשע"ט

ת. נ. צ. ב. ה.

(מנוסח המצבה)

*

DEDICATED BY

ENLIGHTENMENT FOR THE BLIND, INC.

Shagalov שיחי' Rabbi Yosef Yitzchok

Los Angeles, California

הוספה

בשורת הגאולה

ל"ט.

אין דעם אַלעם קומט צו אַ לימוד מיוחד בנוגע צו דער גאולה, וואָס דאַרף קומען תיכף ומיד ממש (לויט אַלע סימנים) . . וויבאַלד אַז דאָס איז דער ענין הכי עיקרי שהזמן גרמא – וואָרום לויט אַלע סימנים האָט די גאולה שוין פון לאַנג געדאַרפט קומען – איז פאַרשטאַנדיק אַז דער „ועניית ואמרת לפני ה' אלקיך"¹, ובפרט אין חודש אלול ווען „רשאין כל מי שרוצה להקביל פניו והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם"² – דאַרף זיין ספּעציעל אַ בקשה (בקול רם) „עד מתי?!... זאָל שוין זיין די גאולה בפועל ממש!

(משיחות ש"פ תבוא, כ"א אלול תנש"א)

(1) פרשתנו כו, ה.

(2) לקו"ת פ' ראה לב, א.

בכל ה"ל נוסף לימוד מיוחד בנוגע להגאולה, שצריכה לבוא תיכף ומיד ממש (ע"פ כל הסימנים) . . כיון שזהו ענין הכי עיקרי שהזמן גרמא – כי ע"פ כל הסימנים היתה הגאולה צריכה לבוא כבר לפני זמן רב – מובן שה"ועניית ואמרת לפני ה' אלקיך"¹, ובפרט בחודש אלול כאשר „רשאין כל מי שרוצה להקביל פניו והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם"² – צריכה להיות במיוחד הבקשה (בקול רם) „עד מתי?!... שתבוא כבר הגאולה בפועל ממש!

מכאן, שהם נותנים את הסלים בנוסף לנתינת הביכורים¹⁹. עם זאת, אין בכך הוכחה שהסלים יהיו קשורים לביכורים עצמם עד כדי כך שנתנתם תהיה במעשה אחד, ואדרבה: לא היה מתאים כל כך להתבטא בביטוי „אזלא עניותא" אם הסלים היו חלק מנתינת הביכורים ממש.

(ג) לפי פירוש בעל תוספות יום טוב וכו' על דברי הספרי, „שהעניינים מביאין מעט, ועם הסל יהיה נחשב מתנה" – כלומר, שהסל משלים את הביכורים, כדי שהם יגיעו לידי „נחשב מתנה" – סביר לומר, שנתנת הסלים צריכה להיות ב„מתנה" אחת עם הביכורים, כדי שהביכורים יהיו „כדי נתינה"²⁰.

ה. הסל ופירות הביכורים – מציאות אחת ממש

ויש לומר, שהרמב"ם מסביר זאת באופן רביעי, ובחידוש נוסף על האופנים שהוזכרו לעיל:

לא זו בלבד שהסל קשור לביכורים במעשה הנתינה, אלא הוא הופך להיות כדבר אחד עם הביכורים והבאתם²¹: שלמות הביכורים ושלמות קיום מצוותם – הבאת ביכורים – הוא דוקא²² כאשר הפירות מובאים בכלי, וכשהכלי נעשה כחלק²³ מן הביכורים. כלומר, הקשר ביניהם איננו רק בפועל ובפעולה (כפי שמובן באופן השני ובאופן השלישי), אלא הם הופכים

(19) שהובא שם לשון המשנה הסלים והביכורים נותנים לכהנים.

(20) משנה ראשונה בכורים שם.

(21) אבל לא בקדושתם (והקליפות וכו' יוכיח) – שלא נמצא בשום מקום חידוש גדול זה.

(22) להעיר מהדא"ג מהרש"א ב"ק שם.

(23) להעיר מדין תוספת ועיסור בכורים (שברמב"ם שם פ"ב הי"ח) לפי הצפ"ג מהד"ח (ח, ד). וי"ל דשאני עיסור בכורים דמצד חשיבותם אין לומר עליהם דבטלים אגב בכורים לגמרי. ולהעיר גם מב' סוגים בהתורים ובני יונה שהיו מביאים עם הבכורים (ראה רמב"ם הג"ל הערה 17). ואכ"מ.

(* כ"ה בש"ל לפנינו. וראה דק"ס שם. שבכל הכ"י ובדפוסים ישנים כ"ה נתינתן, כבמשנה (או נתונים).

לפי האופן השני, שחובת נתינת הסלים היא תוצאה של חובת נתינת ביכורים, יש לומר, שהסלים חייבים להינתן לכהנים שבאותו משמר, כמו הביכורים עצמם, אך לא דוקא לאותו כהן (כהנים) המקבל את הביכורים.

ואילו לפי האופן השלישי, שהקשר הוא גם בכך שצריך להיות מעשה נתינה אחד, מובן, שהסלים צריכים להינתן לאותו כהן (כהנים) ובאותו מעשה של נתינת הביכורים.

ד. שלשה פירושים בהתאם לשלשת האופנים

לפי זה יש לומר, שזהו ההסבר להבדלים שבין דרשת הספרי במשמעותה הפשוטה לבין דרשת הגמרא במסכת בבא קמא לפי פירוש רש"י לבין פירושו של בעל תוספות יום טוב על דברי הספרי:

(א) מכך שהדין, שהסלים ניתנים לכהנים, נלמד בספרי מן הפסוק „ולקח הכהן הטנא מידך" כדין מיוחד לגבי ה„טנא", וכן מכך שבסוף הענין נאמר בספרי „וסלים נותנין לכהנים" (ולא בניסוח המאחד את שני העניינים: „וסלים וביכורים ניתנין לכהנים", כנאמר במשנה)¹⁸ מובן, שהחובה לתת את הסלים לכהנים היא חובה נפרדת מחובת נתינת הביכורים. וזוהי משמעות דברי הספרי „לזכות מתנות לכהנים", שזוהי „זכות מתנה לכהנים" שיש להנהיג כזכות נפרדת בנתינת ה„טנא" לכהן.

(ב) מן הגמרא במסכת בבא קמא, שבה מובאת המשנה כמקור „אמרי אינשי בתר עניא אזלא עניותא", מובן מהבהרת רש"י בפירושו שם, „והעשירים לא היו נותנין קלתותיהן לכהן" – שנתנת סלי העניינים לכהנים קשורה לעניות של נתינת הביכורים על ידם.

רדב"ז לרמב"ם שם: אותם שבידם היו דורון לכהנים – ולכאורה אין חיוב ליתנם לאנשי אותו המשמר דוקא.

(18) כ"ה גם בדפוס א' דספרי, יל"ש ובכ"מ. וכן הובא מספרי בתוי"ט שם. ובספרי הג"ל הערה 10 „והסלים והבכורים".

ט. עיסוק בהלכות ביכורים מחיש הגאולה

וכשם שזוהי המשמעות הרוחנית והפנימית של הביכורים, כך הוא גם בקיום מצות ביכורים כפשוטה, שהביכורים מובאים אל „בית ה' אלקיך“, „אל המקום אשר יבחר ה' אלקיך לשכן שמו שם“⁵⁹, שזוהי שלמות קדושתם, דוקא בתוך כלי, וב„כלי“ עצמו הם מתאחדים עם הכלי לתמיד דוקא בכלי הפשוט והפחות ביותר, שאין תחתון למטה ממנו – כלי ערבה וחלף.

ועל ידי העיסוק בהלכות ביכורים, כפי שהם בתורה אחת, בנגלה שבתורה ובפנימיות התורה⁶⁰, בזמן שבו לומדים וקוראים זאת

59 פרשתנו כו, ב.

60 כבוד"ג (קנב, א) דהם גוף ונשמה.

בתורה, שהוא זמן הראוי להבאת הביכורים (כאשר „מביא וקורא“) – „בשעת שמחה, מחג השבועות עד סוף החג“⁶¹, מחישים את קיום הברכה, שתהיה במילא⁶² מיד, ש„תשנה לשנה הבאה“⁶³, הבאת ביכורים בפשטות לבית המקדש השלישי,

שיבנה במהרה בימינו על ידי משיח צדקנו, ושמחת בכל הטוב“⁶⁴, ושמחת עולם על ראשם⁶⁵. (משיחת ש"פ תבא ותשמ"מ)

61 לשון הרמב"ם שם פ"ד ה"ג.

62 כידוע פירוש כ"ק מו"ח אדמו"ר ב„לשנה הבאה בני חורין“ (ספר השיחות תש"ה ע' 83).

63 פרש"י פרשתנו כו, טז.

64 פרשתנו כו, יא. הובא ברמב"ם שם.

65 ישע' לה, יוד. גא, יא.

לזכות

כ"ק אדוננו מורנו זרבינו

מלך המשיח

ויהי שעיני קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדוננו מורנו זרבינו מלך המשיח לעולם ועד

להיות למציאות אחת.

את זאת מבהיר הרמב"ם בכך שהוא קובע את ההלכה „הביאם בכלי מתכות...“ בהמשך להלכה הקודמת „הביכורים טעונין כלי“, בשונה מן המשנה, שבה מובא הענין כהלכה נפרדת לגבי אופן ההבאה של עשירים ושל עניים. כלומר, שהכלי קשור ונעשה מציאות אחת עם הביכורים. ובהלכה זו אין הבדל בין סוגים שונים של כלים.

ההבדל שמציין הרמב"ם בין „כלי מתכות“ לבין „כלי ערבה וחלף“ הוא רק בכך שב„כלי מתכות“ יש דין מיוחד²⁴, כפי שמדייק הרמב"ם בלשונו „חוזר הכלי לבעליו“²⁵ – כלומר, מצד הביכורים ומצות הבאתם הופך הכלי, כולל כלי מתכות^{25*}, להיות מציאות אחת עם הביכורים²⁶, ודוקא כך מתקיימת „מצות עשה להביא ביכורים למקדש“²⁷, ורק לאחד מכן הרי בכלים אלו „חוזר הכלי לבעליו“, ואיננו נשאר בבעלות הכהן. לעומת זאת, ב„כלי ערבה וחלף וכיוצא בהן“, הכלי איננו חוזר, והוא נשאר כדבר אחד עם הביכורים גם לאחר מכן.

לגבי הסיבה להבדל זה יש להסביר: במקרה של כלי מתכות, הרי כיון שהקשר ביניהם לבין הביכורים הוא רק מפני ההלכה ש„הביכורים טעונין כלי“, לפיכך קשר זה בין הכלי לפירות הביכורים הוא רק לגבי קיום המצוה – הבאת

24 להעיר ממאירי ב"ק שם: כבר ידעת שהביכורים טעונים הבאה בכלי כו' ומכל מקום אם היו מביאין אותם בכלי מתכות היו הכלים חוזרין לבעלים ואם כו' הסלים לכהנים. שמלשונו משמע שמצד הדין ש„הביכורים טעונים כלי“ ה' צ"ל כל הכלים לכהנים.

25 וברע"ב שם: וקלתות של עשירים מחזירים להן. וראה תו"ט וחידושי אנשי שם למשנה בכורים שם.

25* משא"כ להאופנים הנ"ל (ס"ג), מלכתחילה אין בכלי מתכות דין נתינה לכהן. – ומובן בפשטות הא שבמשנה וספרי לא נזכר כלל מה עושים עם קלתות של כסף כו' דהעשירים.

26 להעיר מהל' שבת שהכלי בטל להנמצא בו ותלוי אך בשיעורו (משנה שבת זג, סע"ב. רמב"ם הל' שבת ספ"ח), גם כלי זהב.

27 לשון הרמב"ם הל' ביכורים רפ"ב. וראה רמב"ם שם ה"כ וברדב"ז שם.

ביכורים „בית ה' אלקיך“²⁸. לעומת זאת, במקרה של „כלי ערבה וחלף וכיוצא בהן“, אשר יש ביניהם לבין הפירות קשר גם במציאותם הטבעית, ולפחות בערכם, הרי גם לעצם מחשבתם ככלי – „ביכורים טעונין כלי“ – „מועיל“ יותר כאשר הם הופכים לחלוטין למציאות אחת עם הפירות, בדומה לקליפתם של פירות הביכורים עצמם.

ו. דיוקי ניסוח בדברי הרמב"ם

– בהתאם לשיטתו

לפי האמור לעיל יובנו יותר עוד מספר הבדלים ודיוקים בדברי הרמב"ם ובלשונו:

(א) הרמב"ם משמיט את ההדגשה על האדם המביא – עשיר ועני, ומדבר רק על מעשה ההבאה בקשר ל„תפצא“ של הביכורים, „הביאם בכלי מתכות.. הביאם בכלי ערבה וחלף...“ – ודיוק זה מובן בפשטות לפי האמור לעיל.

(ב) הרמב"ם משנה בדבריו מלשון המשנה (ומן הספרי והגמרא), „הסלים והביכורים נותנין (ניתנים)²⁹ לכהנים“, באומרו „הרי הביכורים והסלים לכהנים“ – כדי להדגיש, שהקשר ביניהם אינו רק לגבי הנתינה לכהן, אלא „הביכורים והסלים“ כמציאות אחת שייכים לכהן.

(ג) הרמב"ם הופך את הסדר המופיע במשנה „הסלים והביכורים“³⁰, ואומר „הביכורים והסלים“ – למרות שהחידוש כאן הוא דוקא לגבי „הסלים“ – כי הניסוח „הסלים והביכורים“ נותן מקום לדייק ולהבין, שהסלים, המוזכרים תחילה, הם ענין נפרד מהביכורים, ולכן אומר

28 משפטים כג, יט. תשא לה, כו. הובא ברמב"ם שם פ"ב ה"כ.

29 ראה לעיל שוה"ג להערה 19. חלופי נוסחאות לספרי (הנ"ל הערה 10).

30 ועד"ז הובא בב"ק שם. ברדב"ז לרמב"ם שם פ"ג ה"ח מעתיק לשון המשנה „הביכורים והסלים“. אבל לכאורה אין לדייק בזה ברדב"ז, שבפשטות כתב כן אגב שיגרא דלישנא דהרמב"ם, ובפרט דלא מצינו בכל השי"ג דהמשנה שהובאו (בס' המשניות) „הביכורים והסלים“. וגם בסיום לשונו דהרדב"ז שם כתב „הסלים והביכורים“.

30* כן דייק גם בהן עשיר לביכורים שם.

מזיתי שמן שאינם מן המובחר, אלא מתמרים שבעמקים ומפירות שבהרים, לפי שהן מן המובחר, ואם הביא .. לא נתקדשו³⁸ –

ועם זאת אומרים, ש"ביכורים טעוין כלי", שקדושת הביכורים וקיום מצותם כרוכים בכלי והגבלה. יותר מכך: מדברי הרמב"ם בסוף הלכה זו, "ואם נטמאו הביכורים (שאו נפגמת שלמות מצות הביכורים, ואין הנחה לפני המובחר³⁹), אין הסלים לכהנים", מובן, שכאשר הסלים אכן נשארים לכהנים, הרי זוהי שלמות הביכורים ומעלתם, ודבר זה אפשרי, כדלעיל, דוקא ב"כלי ערבה וחלף" – בדברים פשוטים הדומים לפסולת גורן ויקב!

כלומר, כיצד ייתכן, שדוקא בביכורים, אשר כשם הם הראשונים והמעולים בשבח הארץ, שצריכים להיות מובאים לבית ה' אלקיך, ועד לפני מובח ה' אלקיך, תהיה שלמותם תלויה דוקא בכלי, ובאופן גלוי יותר – דוקא בכלי ערבה וחלף?!

ח. חיבור הסל והביכורים – רמז לחיבור הגוף והנשמה

ויש לומר, שההסבר לכך הוא:

ידוע⁴⁰, שהביכורים הם רמז לישראל, כנאמר⁴¹ "כבכורה בתאנה בראשיתה ראיתי אבותיכם", כפי שמבאר הצמח צדק⁴² בהרחבה, שענין הביכורים רמזו לנשמות ישראל כפי שהן בשרשן למעלה, אשר שם "מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר"⁴³, ואף "קדמה" לתורה,

אשר על כן⁴² קובעת ההלכה שהביכורים קודמים אף לתרומה⁴⁴: למרות שהן התרומה

(38) רמב"ם שם ה"ג.

(39) ראה מהר"י קורקוס לרמב"ם כאן ה"ח (בביאורו הא'). מהר"פ לירשלמי שם.

(40) זח"ג רנג, א. וראה ב"ר רמ"ו. זח"ב קכא, א. ועוד.

(41) הושע ט, י.

(42) אה"ת פשרתנו (ע' תתרגל ואילך. תתרגל ואילך).

וראה בהנסמן שם.

(43) ב"ר פ"א, ד.

(44) וכמו שאומרים בוידוי מעשר שבפרשתנו – ראה פרש"י כו, ג.

אהבה ויראה של הנשמה⁵² – אלא דוקא בקיום מצוות מעשיות⁵³. על ידי קיום מצוות במעשה בפועל, דוקא על ידי הכוח הנמוך ביותר של הגוף, כך שכל מציאות הגוף נעשית כלי וחלק של קדושת הנשמה – מגיעים לידי שלמות ההתעלות של הנשמה, באופן שגילוי עצמותו יתברך לעתיד לבוא⁵⁴ בזמן התחיה (= "בית ה' אלקיך") יהיה דוקא לנשמות בגופים⁵⁵.

הסיבה לכך, כביאורו של אדמו"ר הזקן בתניא⁵⁶ על העולמות בכלל, ש"תכלית השתלשלות העולמות וירידתם ממדרגה למדרגה אינו בשביל עולמות העליונים והואיל ולהם ירידה מאור פניו יתברך, אלא התכלית הוא עולם הזה התחתון", אשר הוא ה"תחתון במדרגה שאין תחתון למטה ממנו" כי "נתאוה הקדוש-ברוך-הוא להיות לו דירה בתחתונים".

ודוקא על ידי כך שעולם הזה התחתון נעשה דירה לו יתברך, לו לעצמותו, נגרמת עליה גם בסדר ההשתלשלות כולו, ואף בעולמות העליונים ביותר⁵⁷.

וכך גם לגבי הנשמה, שדוקא על ידי ירידתה למטה לעולם הזה התחתון – בכלי הגוף – כאשר היא מממשת את התכלית של "לעשות לו יתברך דירה בתחתונים", וזאת דוקא על ידי פעולתה בעולם הזה, ואף שם דוקא בדרגת ה"תחתון" שבו, קיום המצוות במעשה, מגיעים לשלמות ה"טהרה" וה"קדושה"⁵⁸ לנשמה ולגוף גם יחד, ודוקא זוהי התעלותה, שנעלית יותר מדרגתה ומעלתה לפני ירידתה.

והן הביכורים נקראים "ראשית"⁴⁵, כי הראשית של התרומה (אותיות "תורה מ") היא ענין התורה, אשר על התורה נאמר⁴⁶ "ה' קנני ראשית דרכו", ואילו ראשית הביכורים היא רמז לישראל, שעליהם נאמר⁴⁷ "קדש ישראל לה' ראשית תבואתה", וכשם ש"ישראל קדמו לתורה"⁴⁸, כך הביכורים קודמים לתרומה.

ואף-על-פי שהנשמה, כפי שהיא למעלה, "קדמה לכל דבר", היא דביקה באלקים חיים, כנאמר⁴⁹ "חי ה' .. אשר עמדתי לפניו" ועד לדרגת "טהרה היא" – אף-על-פי כן יורדת הנשמה כאן למטה דוקא ב"כלי", נשמה בגוף, המגביל את גילוי הקשר שלה עם הקדוש-ברוך-הוא, ויותר מכך – ה"כלי" מעלים ומסתיר על דבקות הנשמה באלקות.

שהרי ידוע, שהירידה הגדולה מאיגרא רמא לבירא עמיקתא כדאית, וזוהי ירידה לצורך עליה: דוקא על ידי ירידת הנשמה למטה בכלי הגוף היא מגיעה להתעלות כה גבוהה, עד אשר היא מתעלה על ידי כך לדרגה גבוהה אף יותר מכפי שהיתה בשרשה למעלה⁵⁰. על ידי כך מתגלית בה בחינת ה"ביכורים" האמיתית שבה, היותה מציאות אחת⁵¹, כביכול, עם עצמותו יתברך, ישראל וקודשא בריך הוא כולא חד.

וכשם שהדבר הוא לגבי ירידת הנשמה למטה בכלל, כך הוא גם לגבי עבודת האדם כאן למטה בפרט: תכלית הכוונה בעבודת האדם אינה מתבטאת כל כך בעבודתו בענינים רוחניים –

(45) בכורים: משפטים כג, יט. תשא לד, כו. תרומה: קרח יח, יב (ובפרש"י). שופטים יח, ד (ובפרש"י). פרש"י פירשתנו שם.

(46) משלי ח, כב. הובא בפרש"י עה"ת ר"פ בראשית.

(47) ירמ' ב, ג. הובא בפרש"י שבהערה הקודמת.

(48) תדא"ר פי"ד.

(49) מ"א יז, א. יח, טו. מ"ב ג, יד. ה, טו. זח"א רלג,

ב. ח"ג סח, ריש ע"ב. וראה לקו"ש [המתורגם] חכ"ה ע' 168 הערה 53.

(50) ראה לקו"ת במדבר ב, סע"א ואילך. ראה כה, א. כו, א ואילך (ועוד). ושם – שהיא הבחי' ד"לאשתאבא בגופא דמלכא".

(51) ראה המשך תרס"ז ע' תצא ואילך. תקב ואילך. ועוד.

הרמב"ם "הביכורים והסלים", ובכך מודגש שהסלים נמשכים וכוזכים כפרט של הביכורים.

ד) הרמב"ם מסיים את דבריו בהלכה "ואם נטמאו הביכורים אין הסלים לכהנים"³¹, וזאת בהתאם וכתוצאה ממשמעות דבריו בהלכה זו, שה"סלים" הם מציאות אחת עם הביכורים³², ולכן מצב הביכורים חשוב ומכריע לגבי הסלים³³.

ז. שלימות הביכורים תלויה דוקא בכלי

אך עדיין יש להבין את הקשר, בפנימיות הענינים, לפחות, שבין הביכורים לבין הכלי, ובמיוחד ל"כלי ערבה וחלף":

ביכורים מדגישים את שיא השלמות, גם כפי שהם בעצמם, בגשמיות – "מראשית³⁴...", "אין מביאין ביכורים אלא משבעת המינים האמורים בשבח הארץ .. ואם הביא חוץ משבעת המינים לא נתקדשו"³⁵, וכן בכללות וברוחניות – "אינם נוהגים אלא בפני הבית ובארץ ישראל בלבד"³⁶, שהיא "ארץ אשר... תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה"³⁷.

כך גם במינים עצמם, שעליהם להיות מהפירות המשובחים ביותר – "אין מביאין לא מתמרים שבהרים ולא מפירות שבעמקים ולא

(31) והוא מירושלמי בכורים פ"א ה"ז (לפי גירסת הרמב"ם – ראה כס"מ).

(32) ועפ"ז יומתק זה שהרמב"ם מכריע כגירסא זו ולא כגירסת הר"ש והרא"ש בבכורים פ"א מ"ח – הובא בכס"מ שם.

וע"פ הנ"ל י"ל דלפי הירושלמי (וכגירסת הר"ש והרא"ש) דנטמאו הבכורים הסלים נתנין לכהנים דכתיב כל" – הוי כאופן הא' (או הב') הנ"ל ס"ג. ועצ"ע.

(33) ראה (מ"ש בדת הרמב"ם) מהר"י קורקוס (בביאורו הב') וכס"מ כאן.

(34) – כפשוטו (רש"י ספורנו ועוד). וע"ד ההלכה ראה: מנחות פד, ב ובפרש"י שם. ספרי ריש פרשתנו (כו, ב).

ירושלמי בכורים פ"א ה"ג. פיהמ"ש להרמב"ם בכורים שם.

(35) רמב"ם שם ה"ב.

(36) רמב"ם שם רפ"ב.

(37) עקב יא, יב.